

Následující text komentuje a odkazuje na vybrané problematické úseky novely Zákona o vysokých školách. Novela však заслужuje dopracovat a doplnit v nepřeborné řadě podrobností a odstavců, které zůstaly vágní či nejasné.

1) § 12a Rada pro vnitřní hodnocení

KOMENTÁŘ:

Vnitřní hodnocení VŠ má smysl (např. ve formě SWOT analýzy apod.), ale je velké riziko, že hodnotící zpráva bude jen povinným zlem, které se vždy nějak („pozitivně“) vyplní a k ničemu to nepovede.

Toto riziko výrazně roste díky odst. (3), viz „(...) *ostatní členy rady pro vnitřní hodnocení jmenuje a odvolává rektor*“. Směřování VŠ zpravidla silně ovlivňuje rektor – jestliže on sám jmenuje hodnotící radu, pak takové hodnocení nebude nikdy objektivní. Vnitřní hodnocení má smysl jedině jako svého druhu opozice (ale konstruktivní) vůči rektorovi a hodnotící zpráva by tak byla vystavením účtu rektorovi, což by mělo smysl. Další pochybnosti vzbuzuje odst. 4 a. Pokud má zpráva krom vnitřního hodnocení pro účely školy sloužit také MŠMT a příslušným úřadům, pak nebude možné objektivně porovnávat hodnocení mezi školami, když každá bude mít vlastní způsob hodnocení. Pokud má tato zpráva sloužit pouze pro vnitřní zpětnou vazbu školy, pak je to v pořádku, ale opět se tím vracíme k problematickému odst. 3. Viz také § 15 odstavec 2a. Viz také § 77 resp. § 84.

NOVELA:

(3) Předsedou rady pro vnitřní hodnocení je rektor; členem rady je vždy předseda akademického senátu veřejné vysoké školy, ostatní členy rady pro vnitřní hodnocení jmenuje a odvolává rektor, přičemž alespoň jeden člen je jmenován z řad studentů dané veřejné vysoké školy. Délku funkčního období ostatních členů rady pro vnitřní hodnocení může stanovit vnitřní předpis veřejné vysoké školy.

(4) Rada pro vnitřní hodnocení zejména

a) schvaluje návrh pravidel systému zajišťování kvality a vnitřního hodnocení kvality veřejné vysoké školy předložený rektorem před předložením návrhu akademickému senátu veřejné vysoké školy,

Dále:

§ 15 odstavec 2 zní:

„(2) Správní rada po schválení v akademickém senátu veřejné vysoké školy

a) projednává zprávu o vnitřním hodnocení kvality veřejné vysoké školy, předloženou rektorem, a dodatky k této zprávě.

2) Zveřejňování informací a úřední deska

KOMENTÁŘ:

V řadě míst se odkazuje na úřední desku, resp. na zveřejňování informací na úřední desce. Ale např. v § 42 odst. 1 se píše „...*zveřejňovat na úřední desce a na internetových stránkách vysoké školy*“. Tzn., že všechny případy, kdy je uvedeno povinné zveřejňování informací na úřední desku, nejedná se a priori o zveřejňování na internetu. Hrozí tak, že klíčové informace budou přístupné pouze v tmavé chodbě rektorátu.

3) § 47b Odložení zveřejňování závěrečných prací

KOMENTÁŘ:

Velice ošemetná věc zejm. pro technicky zaměřené VŠ. S tímto návrhem však může dojít ke zneužívání i v případě dalších oborů, např. právnických.

Zdravý rozum říká, že závěrečná práce vykonávaná z veřejného rozpočtu (náklady na vypracování vlastně platí stát) musí být zveřejněna a to ihned po jejich obhajobě (nebo v podobném časovém horizontu).

Technické VŠ často argumentují tím, že chtějí pro své studenty získávat zajímavá témata z průmyslu, což je pochopitelné. Průmysl si ale zase nepřeje takovou práci zveřejnit kvůli konkurenci.

Obvyklá praxe: Školitel získá „zakázku“ na výzkumnou činnost od průmyslového subjektu. Následně zadá zejm. rutinní část výzkumu vypracovat studentovi jako součást závěrečné práce. Školitel a potažmo jeho pracoviště resp. VŠ inkasují peníze za zakázkovou výzkumnou činnost od daného průmyslového subjektu. Firma, která téma zadala, má pak zájem na utajení výsledků. Jinými slovy studenti jsou využiti (pod záminkou zadání atraktivního tématu od firmy) jako „neplacená“ pracovní síla (náklady platí totiž stát). Často ani neznají širší souvislosti tématu a o atraktivitě pak nemůže být řeč. Je to pohodlné pro akademiky i pro firmy, ale nevýhodné pro stát a pro veřejnost.

Výsledek: Stát financuje levný výzkum firmám, aniž by z toho měl užitek. Výsledkem je i to, že řada firem neinvestuje do „řádného“ zakázkového výzkumu, který pokryje také mzdy (člověkohodiny) vědeckovýzkumných pracovníků. Takový druh zakázky je totiž mnohem dražší.

Kompromis (?): Firma, která si zadá práci, kterou realizuje student v rámci své závěrečné práce, musí zaplatit výlohy spojené s prací studenta (obvyklé náklady, které stát vydá na vypracování závěrečné práce 1 studenta dané VŠ).

Pokud by firma byla zavázána k hlubší spolupráci, daného studenta by se „ujala“, „pěstovala“ si ho a např. by garantovala přijetí studenta do zaměstnaneckého vztahu po dokončení studia, mělo by smysl vypracovat podmínky pro určité ústupky. Nic takového však v § 47b není.

Konflikt s profesní praxí absolventa: Jestliže závěrečná práce nebude po dobu 3 let zveřejněna, hrozí při podvodném vypracování závěrečné práce, že podvodník bude 3 roky vykonávat zaměstnání spjaté s jeho oborem a stupněm vzdělání. (např. někdo ošidí diplomovou práci na právnické fakultě a bude pak 3 roky vykonávat advokátní praxi, na kterou nemá kvalifikaci, získá jiné výhody apod.).

Protistrana namítne: „Ale studenti pak nedostanou už žádná zajímavá témata?!“ Tak se to jeví na první pohled. Atraktivitu témat určuje školitel a záleží jen na jeho schopnostech. Student může v dané problematice provádět základní studie a přinášet vlastní nápady. Ta „atraktivní“ témata pro firmy jsou ve výsledku často jen nudná rutinní měření, která ve studentech ničím nepodporují smysl pro tvůrčí práci ale pouze „vědeckou otročinu“.

NOVELA:

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich části, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění³¹⁾, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce.

4) § 47c Přezkumné řízení na veřejné vysoké škole o vyslovení neplatnosti vykonání státní zkoušky nebo její součásti nebo obhajoby disertační práce

KOMENTÁŘ:

Celkově je zavedení pravidel přínosem. Ale v případě lhůt na vyřízení postrádá návrh soudnost, viz odst. (6) – proč na to má rektor 150 dnů a přezkumná komise dalších 90 dnů (celkem 8 měsíců?) - student, třeba nevinný, bude ponechán 8 měsíců v nejistotě?

NOVELA:

(6) Rektor rozhodne v přezkumném řízení do 150 dnů ode dne jeho zahájení. Přezkumná komise podá své stanovisko do 90 dnů ode dne, kdy je o něj požádána rektorem. Odchýlí-li se rektor v přezkumném řízení od stanoviska přezkumné komise, je povinen tuto skutečnost ve svém rozhodnutí odůvodnit.

5) § 77a Způsoby hodnocení vysoké školy resp. § 84

KOMENTÁŘ:

Soukromé agentury budou hodnotit VŠ? Pokud to budou ty uznané ENQA a uvedené v registru EQAR budiž, ale taky to tak být nemusí, viz § 84 odst. 3. Může vznikat problém u soukromých VŠ (podvodné hodnocení apod.).

NOVELA:

§ 77 (4) Vnější hodnocení vysoké školy provádí Akreditační úřad zejména v případech uvedených v § 84. Vysoká škola si může provedení vnějšího hodnocení na vlastní náklady zajistit také u všeobecně uznávané hodnotící agentury (§ 84 odst. 3). § 84 (3) Při hodnocení podle odstavce 1 může využívat Akreditační úřad výsledky vnitřního hodnocení kvality vysoké školy a případné hodnocení provedené všeobecně uznávanou hodnotící agenturou podle § 77a odst. 4, jíž se pro účely tohoto zákona rozumí agentura, která je zařazená v registru EQAR (Evropském registru agentur zabezpečujících kvalitu) nebo je členem sdružení ENQA (Evropské asociace pro zabezpečování kvality ve vysokém školství) nebo která byla za všeobecně uznávanou hodnotící agenturu označena sdělením Akreditačního úřadu, vydaným na základě dotazu vysoké školy ohledně využitelnosti hodnocení konkrétní agentury.

6) § 83 Akreditační úřad a jeho postavení, působnost a organizace

KOMENTÁŘ:

Není zde uvedeno, jakým způsobem jsou jmenováni předseda a ostatní členové Akreditačního úřadu resp. Rady Akreditačního úřadu.

V rámci loňského návrhu jsme k tomu měli podstatnou připomínku, viz § 83 loňského návrhu. V loňském návrhu novely měli být členové Rady Národní akreditační agentury jmenováni z řad

odborné veřejnosti, část ale byla bez bližšího určení (prostor pro politicky dosažené funkcionáře). Novela nápravu nepřináší.

Odkazy:

Výchozí dokument pro novelu Zákona o vysokých školách

http://www.radavs.cz/prilohy/8p8-6Rozsirena_verze.pdf

Zákon o vysokých školách – text se zapracovanými novelami

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zapracovanymi>

Autor: Ondřej Kolek (garant programového bodu Věda a výzkum, Česká pirátská strana)